

ISSN 2450-6486

<http://ehs.eeipsy.org>DOI: <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2023.3.02>

This publication was made with the funds of a joint Grant of
EEIP (Ukraine - France) and ChF "Education: Future"

Ірина АРШАВА,
Костянтин КУТОВИЙ,
Інна АРШАВА

Психологічні особливості підлітків, схильних до суїцидальної поведінки*

IRYNA ARSHAVA, KOSTIANTYN KUTOVYY, INNA ARSHAVA.
Psychological characteristics of adolescents with a tendency to suicidal behavior. *The connection between psychological peculiarities of adolescents with a tendency to suicidal behavior is theoretically and empirically substantiated. Positive correlation between anxiety, frustration and suicide risk level was defined. It has been determined that such personal traits as self-control, along with emotional comfort, have a partial influence on the level of suicidal behavior.*

Key words: adolescent, suicide, suicidal behavior, traumatic situation, personal characteristics.

1. Постановка проблеми

Сучасні події на Сході України зумовили появу великої кількості переселенців і біженців із зони АТО, а серед них й дітей, які пережили психотравмівні події, наслідки яких будуть впливати на психічний розвиток, поведінку дитини. Й в той же час, багато дітей на сьогоднішній день представлені самі собі, батьки все менше приділяють уваги власним дітям. Почуття непотрібності, пошук адреналіну теж часто спонукає дітей на суїцидальні дії. Однак однією з причин суїциду серед підлітків є посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Підлітковий вік є періодом найскладнішим та найсуперечливішим, саме в цей час особистість найбільш вразлива до оточуючих впливів. Вік коли формуються моральні цінності, життєві перспективи, відбувається усвідомлення самого себе, своїх можливостей, здібностей, інтересів, прагнення відчувати себе і стати дорослим, тяга до спілкування з однолітками, оформляються загальні погляди на життя, на відношення між людьми, на своє майбутнє, іншими словами – формуються особистісний зміст життя.

З'ясування мотивів самогубства є ключем до розуміння цього вчинку та, відповідно, передумовою попередження суїцидів. Складність феномена самогубства полягає перш за все у тому, що зрозуміти стан людини, яка скоїла суїцид – надзвичайно важко, оскільки кожний окремий випадок має власні індивідуальні особливості. Неможливо виділити один або кілька мотивів та причин, мова завжди йде про складний комплекс причин, обставин і нюансів, які призводять до скоєння особистістю самогубства. [1; 2; 3; 9;10].

Різні аспекти самогубства та суїцидальної поведінки досліджувались в роботах науковців. Суїцид як наслідок соціально-психологічної дезадаптації особистості в умовах мікросоціального конфлікту, який переживає людина розглядається в концепції А.Г. Амбрумової [1]. А.Є. Личко в своїх роботах зазначав про те, що суїцидальна поведінка підлітків це проблема психіатрії. Він відзначав, що в 10% у підлітків є справжнє бажання покінчити з собою, в 90% суїцидальна поведінка підлітка – це «крик про допомогу» [6]. Аналізуючи різні підходи до вивчення проблеми суїциду, можна стверджувати про багатофакторність і багатогранність причин самогубства [2; 7].

Метою дослідження є визначення особливостей зв'язку психологічних характеристик підлітка з проявами суїцидальної поведінки. Роль особистісних особливостей у формуванні

аутоагресивної поведінки є незаперечною істиною. Безумовно, вибір стратегії поведінки в тій чи іншій стресовій ситуації, динаміка особистісних змін у кризові періоди життя і ряд інших факторів (зокрема, стиль виховання в дитинстві, тип самовизначення особистості), що беруть участь у формуванні особистості роблять значний вплив на вирішення питання про суїцидальну поведінку. При цьому й вікові особливості можуть суттєво впливати на перебіг суїцидальної поведінки.

2. Виклад основного матеріалу

В рамках психологічного підходу пояснення ризику суїцидальної поведінки зазначається, що тип девіації, наприклад насильницька або самодеструктивна, визначається складом особистості. А.Е. Личко відзначає наявність зв'язку між типом акцентуації характеру підлітка і суїцидальною поведінкою. Вияви суїцидальної поведінки в половині випадків поєднуються з нестійким, істероїдним, гіпертімним типами, а замаху на спробу суїциду – 63% з сензитивним і 25% з циклоїдним типами. При цьому наводяться й інші дані проявів суїцидальної поведінки на користь вже шизоїдного, психастенічного, сензитивного, збудженого і епілептоїдного типів. Автори сходяться на думці, що практично не схильні до замахів і суїцидів астеничний, гіпертімний, нестійкий типи підлітків [6].

Особистісні і характерологічні особливості часто грають провідну роль у формуванні суїцидальної поведінки особистості. Підвищений ризик самогубства характерний для дисгармонійних особистостей, при цьому особистісна дисгармонія може бути викликана як перебільшеним розвитком окремих інтелектуальних, емоційних і вольових характеристик, так і їх недостатньою виразністю. Розглядаючи особливості підліткової суїцидальності, необхідно враховувати такі характерні вікові прояви, як емоційні розлади або депресія. В її основі лежить пригніченість всіх психічних та фізичних проявів людини, у підлітків депресія має суттєві особливості, що відрізняють її від депресії у дорослих. Можна сказати, що суїцидальна поведінка у підлітковому періоді відрізняється певними віковими особливостями. [8]. Це обумовлено специфікою фізіологічних і психологічних процесів формування індивідуальності, а також особливостями психопатологічних розладів у пубертатному періоді, зокрема й тих, які зумовлені психотравмівними ситуаціями [10].

У дослідженні Н.В. Дмитрієвої з співавторами виявлено нерозвиненість таких важливих регуляторно особистісних властивостей підлітків, як гнучкість і самостійність. В динамічній, швидко мінливій обстановці така особистість відчуває себе невпевнено, насилу звикає до змін у житті, до зміни навколишнього оточення. Виявлено нездатність адекватно реагувати на ситуацію, активно і своєчасно планувати діяльність і поведінку [5].

У дослідженні М.В. Данилової, зверталась увага на гендерні відмінності прояву суїцидального ризику підлітків і характер суїцидних спроб у підлітковому середовищі. Було встановлено, що дівчата-підлітки більш схильні до суїцидальних нахилів, ніж хлопці. Виявлено, що абсолютна більшість опитаних підлітків схильні до демонстративних суїцидальних спроб. Хоча розбіжності в характері суїцидальних спроб між хлопчиками і дівчатами не є статистично значущими, що свідчить про те, що велика частина суїцидних спроб хлопчиків, і дівчаток в підлітковому віці є демонстративними [4].

Дослідження А. Бека демонструють, що поєднання почуття безнадійності з депресією є найбільш небезпечною ознакою ризику скоєння суїциду. При цьому підкреслюється, що почуття безнадійності являє собою більш небезпечний фактор ризику завершеного суїциду, ніж загальна депресивність сама по собі. У дослідженнях авторів встановлено, що безнадійність може бути провісником майбутньої суїцидальної поведінки [11].

У виникненні суїцидальних намірів має велике значення відсутність майбутніх перспектив і невміння робити самостійний вибір. За даними американського дослідника Г. Клуа, підлітки з обмеженими навичками у вирішенні проблем знаходяться в ситуації більшого суїцидального ризику, зустрічаючись зі значними життєвими стресами, ніж підлітки з кращим умінням справлятися з проблемами [12].

Наше емпіричне дослідження проводилось на вибірці 60 учнів (віком від 14 до 15 років). Були використані наступні психодіагностичні методики: «Тест на виявлення суїцидального ризику СР-45» П.І. Юнацкевича; «Самооцінка психічних станів» Г. Айзенка, «П'ятифакторний особистісний опитувальник» Р. МакКрае, П. Коста, «Опитувальник депресивності» А. Бека; Методика діагностики соціально-психологічної адаптації К. Роджерс, Р. Раймонд. Для встановлення рівня кореляційних зв'язків прояву суїцидальної поведінки та психологічних особливостей підлітків був застосований

коефіцієнт кореляції r-Пірсона. Для визначення ролі впливу певних психологічних особливостей підліткового віку на розвиток рівня суїцидальної поведінки застосований регресійний аналіз отриманих даних. Статистична обробка результатів здійснювалась за допомогою програми SPSS 23.0.

Результати кореляційного аналізу наведені у таблиці 1.

Таблиця 1.

Кореляційні зв'язки між показниками методики «Самооцінка психічних станів» Г. Айзенка та рівнем суїцидального ризику за методикою «Тест на виявлення суїцидального ризику CP-45»

Шкали методик	Рівень суїцидального ризику за методикою CP-45
<i>«Самооцінка психічних станів» Г. Айзенка</i>	
Агресія	0,288
Ригідність	0,122
Тривожність	0,567*
Фрустрація	0,556*
<i>«Опитувальник депресивності» А. Бека;</i>	
Рівень депресії	0,218
<i>«П'ятифакторний особистісний опитувальник» Р. МакКрае, П. Коста</i>	
Екстраверсія/інтроверсія	-0,360*
Прив'язаність/відособленість	-0,260
Самоконтроль/імпульсивність	-0,808**
Емоційна стійкість/нестійкість	-0,527**
Експресивність/практичність	-0,228

Примітка: * – показники статистично значущих кореляційних зв'язків на рівні $p \leq 0,05$

** – показники статистично значущих кореляційних зв'язків на рівні

Як видно з табл.1, зафіксований позитивний кореляційний зв'язок між такими показниками за методикою «Самооцінка психічних станів» Г. Айзенка, як тривожність та фрустрація з рівнем суїцидального ризику. Отриманий результат ще пояснюється й тим, що наша вибірка це підлітки, тобто це такий період коли діти відчувають переживання на фоні постійних змін емоційного стану, переживання власної зовнішності, в якій також відбуваються зміни. На тлі цих переживань, якщо вони мають хронічний характер з'являється все більше думок про спроби припинити ці постійні переживання, які заганяють дитину в глухий кут.

Також було зафіксовано позитивний кореляційний зв'язок між показниками фрустрації та рівнем суїцидального ризику. У підлітків з збільшенням рівня фрустрації й більший рівень суїцидального ризику. Фрустрація проявляється як розчарування, тривога, роздратування і навіть відчай, при цьому у такому стані індивіди все ще продовжують боротьбу за отримання бажаного, навіть якщо не знають точно, що потрібно зробити для досягнення успіху. Тому ми дозволимо собі говорити про те що фрустрація також виступає одним із чинників в формуванні настрою підлітків на фоні якого може бути скоєний суїцид, або поява думок про суїцид.

Значущих кореляційних зв'язків між ригідністю, агресією та рівнем суїцидального ризику не було встановлено. Як відомо ригідна особистість більш стійка до стресових ситуацій, вона характеризується меншою схильністю до зовнішнього впливу використовуючи свої захисні механізми. Також не зафіксовано статистично значущого кореляційного зв'язку агресії з показником суїцидального ризику, так як агресія найчастіше направлена на оточення особистості, а не на себе.

Стосовно встановлення характеру зв'язку рівня депресії за методикою «Тест - опитувальник депресії» А. Бека та рівня суїцидального ризику за опитувальником «Тест на виявлення суїцидального ризику СР-45» П.І. Юнацкевича не було отримано певного кореляційного зв'язку. Це можна пояснити й тим, що серед підлітків нашої вибірки не було дітей з тяжкою та помірною депресією.

Були зафіксовані кореляційні зв'язки між показниками методики «П'ятифакторний особистісний опитувальник» Р. МакКрає, П. Коста та рівнем суїцидального ризику за опитувальником «Тест на виявлення суїцидального ризику СР-45» П.І. Юнацкевича. Встановлений негативний кореляційний зв'язок між таким показником як екстраверсія та рівнем суїцидального ризику. Екстравертована особистість менше тривожиться через невдачі та більш стійка до стресових ситуацій, що вже говорить про стійкість екстраверта до проявів суїцидальних думок та задумів. Такі підлітки часто невпевнені в собі і мають низьку самооцінку, а на фоні цього та разом з тим підліткових фізіологічних і психологічних змін відчувають свою незначимість, що можливо дає поштовх до появи суїцидальних намірів.

Також зафіксований негативний кореляційний зв'язок мають показники емоційної стійкості та рівня суїцидального ризику. Можемо припустити, що підлітки які мають прояви емоційної стійкості не здатні до суїцидальних дій та думок. А саме прояви емоційної нестійкості

формують підґрунтя для розвитку суїцидального ризику. Підлітки з емоційною нестійкістю почувають себе безпорадними, нездатними впоратися з життєвими труднощами. Вони з тривогою очікують неприємностей, в разі невдачі легко впадають у відчай і депресію.

Гіпотезу про те, що підліток з високим рівнем самоконтролю має низький рівень прояву суїцидального ризику підтверджена статистично значущим від'ємним кореляційним зв'язком між показником самоконтролю та суїцидальним ризиком. Підліток який вміє контролювати свою поведінку та свої дії в важких життєвих ситуаціях не здатний зашкодити сам собі. Учні ж низьким рівнем самоконтролю не проявляючи наполегливості в досягненні мети, схильні здійснювати асоціальні вчинки. Часто саме різні види асоціальних вчинків змушують дітей до проявів аутоагресії та суїцидальних думок. Низький рівень самоконтролю саме в підлітковому віці формує у дитини девіантну поведінку. Часто може піддаватися впливу зі сторони, не маючи власної точки зору, що теж може бути ключовим при формуванні суїцидальних намірів.

Також було проведено дослідження кореляційних зв'язків між показниками «Методики діагностики соціально-психологічної адаптації» К. Роджерса, Р. Даймонда та рівнем суїцидального ризику за опитувальником «Тест на виявлення суїцидального ризику CP-45» П.І. Юнацкевича (див. табл. 2). В результаті було отримано негативний кореляційний зв'язок між таким показником як адаптація та рівнем суїцидального рівня. Тобто чим вищий рівень адаптації підлітка тим нижче прояв суїцидального рівня. Підліток, який може існувати в суспільстві та відповідати його потребам і при цьому не відчувати тривоги та страхів, не здатний до проявів суїцидальних намірів, думок та дій.

В свою чергу можемо спостерігати позитивний зв'язок між рівнем дезадаптації підлітка та рівнем суїцидального рівня. Часто у дітей в підлітковому віці ще не устатковані цілі та принципи в житті, тому вони можуть піддаватися впливу зі сторони оточення. Часто залишаються сам на сам зі своїми проблемами та вважають, що їх ніхто не розуміє і ніхто не допоможе, тому часто на цьому фоні з'являються суїцидальні думки та наміри з надією що це вихід і це вирішить їх проблеми і при цьому реально не розуміють факт смерті. Також було зафіксовано негативний кореляційний зв'язок показника самоприйняття та рівня суїцидального ризику. Підліток з високим рівнем прийняття себе має низький рівень суїцидальних

Таблиця 2.

Кореляційні зв'язки між показниками «Методики діагностики соціально-психологічної адаптації» К. Роджерса, Р. Даймонда та рівнем суїцидального ризику

Шкали методики діагностики соціально-психологічної адаптації	Рівень суїцидального ризику
Адаптація	-0,546*
Дезадаптація	0,609*
Само прийняття	-0,607*
Не прийняття себе	0,514*
Прийняття інших	-0,215
Не прийняття інших	0,156
Емоційний комфорт	-0,734*
Емоційний дискомфорт	0,632*
Інтернальність	-0,098
Екстернальність	0,115
Домінування	-0,556*
Підкорення	0,493*

Примітка: * – показники статистично значущих кореляційних зв'язків на рівні $p \leq 0,01$

намірів. Коли підліток адекватно сприймає себе, задоволений своїм характером, здібностями та зовнішніми рисами це дозволяє йому нормально спілкуватися з оточуючими будувати цілі та плани в житті. І навпаки, підлітки, які відчувають себе неповноцінними, не відчувають власної цінності, мають низьку самооцінку, часто розмірковують про те як рідні будуть жаліти та переживати за них, якщо з ними щось станеться. Це можливо говорить й про те, що таким підліткам не вистачає уваги з боку батьків та їх підтримки, після чого діти закриваються в собі та не розуміють навіщо вони живуть.

Стосовно отриманих даних можемо говорити також про від'ємний кореляційний зв'язок між показником емоційного комфорту та рівнем суїцидального ризику. Такий результат дозволяє стверджувати про те, що чим більший рівень емоційного комфорту підлітка, тим нижчий рівень суїцидального ризику. Емоційний комфорт залежить від багатьох факторів до яких безпосередньо можна віднести самоприйняття, самооцінку та емоційну стійкість. В підлітковому віці більшість психологічних факторів тільки починають формуватися і якщо дитина не відчуває себе комфортно в колі друзів, родини, або відчуває тривожність, невпевненість що у підсумку може призвести до зміни емоційного фону дитини та появи пригніченості.

Саме підвищений рівень емоційного дискомфорту може впливати на підвищення рівня суїцидального ризику. В результаті кореляційного аналізу встановлено, що підліток, який має прагнення до саморозвитку, лідерства не виявляють проявів суїцидальної поведінки. В свою чергу підлітки, які обирають позицію підлеглого та комфортно себе відчують коли ними керують, можливо разом з іншими особливостями характеру (тривожність, пригніченість, низька самооцінка) та на фоні серйозних життєвих проблем можуть бути схильні до появи суїцидальних думок та намірів.

Для більш детального аналізу та для з'ясування ролі психологічних особливостей підлітків в розвитку рівня суїцидального ризику нами був проведений регресійний аналіз отриманих даних. Регресійний аналіз дозволяє нам оцінити внесок рівня певних психологічних особливостей особистості в розвиток ризику прояву суїцидальної поведінки. За допомогою регресійного аналізу була встановлена модель, яка представлена в таблиці 3. Таким чином, була побудована модель, в яку було включено суїцидальний ризик, емоційний комфорт та самоконтроль. Значення R-квадрату (коефіцієнту детермінації) дорівнює 0,373. Це значить, що частка дисперсії результату Y (рівень суїцидальної поведінки) пояснена регресією Емоційного комфорту та самоконтролю. Розрахована регресійна модель є значущою за критерієм F-Фішера ($F=16,948$).

Таблиця 2.

Кореляційні зв'язки між показниками «Методики діагностики соціально-психологічної адаптації» К. Роджерса, Р. Даймонда та рівнем суїцидального ризику

Інструментальні цінності	Коефіцієнти регресії	t-критерій Стьюдента	P-значення
Старанність	-0,808	-5,682	0,000
Відповідальність	- 1,004	-2,404	0,019

Суїцидальна поведінка = $20,185 - 0,808 \cdot X_1 - 1,004 \cdot X_2$, де X_1 – самоконтроль;
 X_2 – емоційний комфорт.

3. Висновки

Підтверджені гіпотези щодо психологічних особливостей підлітків схильних до суїцидальної поведінки. У підлітків з високим рівнем тривожності, фрустрації, депресії, дезадаптації, емоційної

стійкості фіксується й високий ризик прояву суїцидальної поведінки. Аналіз результатів регресійного аналізу дозволяє стверджувати, що внесок рівня самоконтролю та емоційного комфорту підлітка у формування рівня суїцидальної поведінки складає 37%. На нашій вибірці досліджуваних показано, що саме низькі рівні самоконтролю та емоційної стійкості підлітків впливають на рівень прояву суїцидальної поведінки в більшій мірі, ніж інші показники психологічних характеристик особистості.

References:

1. Амбрумова А.Г. (1980). Предупреждение самоубийств / А.Г Амбрумова, С.В. Бородин, А.С Михлин. М. 40 с.
2. Вашека Т.В. (2006). Ранняя диагностика та профілактика суїцидальної поведінки в підлітковому віці / Т. В. Вашека // Практична психологія та соціальна робота. 2006. №6. С. 64–66.
3. Войтко В. (2016). Характерні особливості суїциду та суїцидальної поведінки / В. Войтко. К.: Вид-во Кропивниць. комуна. за-д ім. В. Сухомлинського. 44 с.
4. Данилова М.В., Сучкова М.А. (2014). Особливості суїцидального ризику у підлітків: аналіз гендерних проявів // Молодий вчений. 2014. №8. С. 175-178.
5. Дмитриева Н.В., Короленко Ц.П., Левина Л.В. (2015). Психологические особенности личности суицидальных подростков // Вестник Кемеровского государственного университета. 2015. № 1(61). Т. 1. С. 127 - 134.
6. Личко, А.Е. (1983). Психопатии и акцентуации характера у подростков [Текст] / А.Е. Личко. Л. 238 с.
7. Положий Б.С. (2010). Интегративная модель суицидального поведения // Рос. психиатр. журнал. 2010. № 4. С. 55—62.
8. Сборник материалов по профилактике и психотерапии посттравматического стрессового расстройства у детей. К: ПАДАП, 2014. 122 с.
9. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період : метод. рек. / Н.П. Бочкор, Є.В. Дубровська, О.В. Залеська та ін. Київ: МЖПЦ «Ла Страда-Україна», 2014. 84 с.
10. Тарабрина Н.В. (2009). Психология посттравматического стресса: теория и практика. М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2009. 304 с.
11. Beck A. T., Steer R. A. et al. (1993). Hopelessness, depression, suicidal ideation, and clinical diagnosis of depression // Suicide and Life-Threatening Behavior. 1993. V. 23 (2). P. 139-145.
12. Lerner M.S., Clum G.A. (1990). Treatment of suicide ideators: A problem-solving approach // Behav. Therapy. 1990. V. 21 (4). P. 403-411.

Transliteration of References:

1. Ambrumova A.H. (1980). Preduprezhdenie samoubyistv / A.H Ambrumova, S.V. Borodin, A.S Mikhlin. M. 40 s.
2. Vasheka T.V. (2006). Rannia diahnostyka ta profilaktyka suitsydalnoi povedinky v pidlitkovomu vitsi / T. V. Vasheka // Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota. 2006. №6. S. 64–66.
3. Voitko V. (2016). Kharakterni osoblyvosti suitsydu ta suitsydalnoi povedinky / V. Voitko. K.: Vyd-vo Kropyvnyts. komuna. za-d im. V. Sukhomlynskoho. 44 s.
4. Danylova M.V., Suchkova M.A. (2014). Osoblyvosti suitsydalnoho ryzyku u pidlitkiv: analiz hendernykh proiaviv // Molodyi vchenyi. 2014. №8. S. 175-178.
5. Dmitrieva N.V., Korolenko Ts.P., Levina L.V. (2015). Psikhologicheskie osobennosti lichnosti suitsydalnykh podrostkov // Vestnik Kemerovskoho gosudarstvennogo universiteta. 2015. № 1(61). T. 1. S. 127 - 134.
6. Lychko, A.E. (1983). Psikhopati i aktsentuatsii kharaktera u podrostkov [Tekst] / A.E. Lychko. L. 238 s.
7. Polozhyi B.S. (2010). Intehrativnaia model suitsydalnoho povedenya // Ros. psykhyatr. zhurnal. 2010. № 4. S. 55—62.
8. Sbornik materialov po profilaktyke y psykhoterapii posttravmaticheskogo stressovogo rasstroistva u detei. K: PADAP, 2014. 122 s.
9. Sotsialno-pedahohichna ta psykholohichna robota z ditmy u konfliktnyi ta postkonfliktnyi period : metod. rek. / N.P. Bochkor, Ye.V. Dubrovska, O.V. Zaleska ta in. Kyiv: MZhpTs «La Strada-Ukraina», 2014. 84 c.
10. Tarabryna N.V. (2009). Psykholohyia posttravmatycheskogo stressa: teoriia i praktika. M.: Izd-vo «Instytut psykholohii RAN», 2009. 304 s.
11. Beck A. T., Steer R. A. et al. (1993). Hopelessness, depression, suicidal ideation, and clinical diagnosis of depression // Suicide and Life-Threatening Behavior. 1993. V. 23 (2). P. 139-145.
12. Lerner M.S., Clum G.A. (1990). Treatment of suicide ideators: A problem-solving approach // Behav. Therapy. 1990. V. 21 (4). P. 403-411.

Authors

Iryna Fedorivna ARSHAVA
*Doctor of Psychological Sciences, Professor,
Head of the Department of General Psychology
and Pathopsychology,
Dnipro National University named after Oles Honchar,
Dnipro, Ukraine
E-mail: iarshava55@gmail.com*

Kostyantyn Petrovych KUTOVY
Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor,

*Department of General Psychology and Pathopsychology,
Dnipro National University named after Oles Honchar,
Dnipro, Ukraine
E-mail: kkp@ua.fm*

Inna Oleksandrivna ARSHAVA
*Candidate of Sciences in Public Administration,
private notary, Associate Professor,
Departments of Social Psychology and Management Psychology,
Dnipro National University named after Oles Honchar,
Dnipro, Ukraine
E-mail: arshinna@i.ua*

Abstracts

ІРИНА АРШАВА, КОСТЯНТИН КУТОВИЙ, ІННА АРШАВА.
Психологічні особливості підлітків, схильних до суїцидальної поведінки. Теоретично та емпірично обґрунтовано зв'язок психологічних особливостей підлітків з схильністю до суїцидальної поведінки. Встановлено позитивні кореляційні зв'язки між показниками тривожності, фрустрації та рівнем суїцидального ризику. Встановлено, що такий особистісний показник як самоконтроль разом з емоційним комфортом, мають частковий вплив на рівень суїцидальної поведінки.

Ключові слова: підліток, суїцид, суїцидальна поведінка, травмуюча ситуація, особистісні характеристики.

IRYNA ARSHAVA, KOSTIANTYN KUTOVYI, INNA ARSHAVA.
Cechy psychologiczne nastolatków skłonnych do zachowań samobójczych. Teoretycznie i empirycznie uzasadniono związek cech psychologicznych nastolatków ze skłonnością do zachowań samobójczych. Stwierdzono dodatnią korelację pomiędzy wskaźnikami lęku, frustracji a poziomem ryzyka samobójstwa. Ustalono, że taka cecha osobowości, jak samokontrola w połączeniu z komfortem emocjonalnym, ma częściowy wpływ na poziom zachowań samobójczych.

Słowa kluczowe: nastolatek, samobójstwo, zachowanie samobójcze, sytuacja traumatyzująca, cechy osobowości.

* Матеріал підготовлено у 2017 році (коли тривав 4-й рік війни, яку в 2014 році розпочала Росія проти України) і вперше представлено на І-й Міжнародній Міждисциплінарній Асамблеї «“ІПТСР: дорослі, діти та родини в ситуації війни” (8-10 грудня 2017 року, м. Київ, Україна) (Ред.)